

Drodzy Czytelnicy,

z radością oddajemy w Państwa ręce kolejny numer „Aparatu Represji w Polsce Ludowej 1944–1989”. Rocznik ten, wydawany przez Instytut Pamięci Narodowej, jest jedynym pismem w Polsce poświęconym w całości aktywności komunistycznych tajnych służb.

Od bieżącego numeru nastąpiły zmiany w Zespole Redakcyjnym pisma i od tej pory odpowiedzialność zań objęli niżej podpisani, których łączy z jednej strony wola kontynuacji dorobku i starań naszych poprzedników w osobach założyciela pisma śp. dr. Zbigniewa Nawrockiego i jego następcy dr. Dariusza Iwaneczki, z drugiej – pragnienie szerszego wyjścia poza własne badawcze opłotki, do środowisk akademickich w Polsce i za granicą. To widać już w postaci otwarcia na studia i materiały poświęcone struktutom i działaniom innych aparatów represji państw totalitarnych. W związku z powyższym wprowadziliśmy kilka zmian i uzupełnień w układzie materiałów i sposobie pracy nad nimi, które pragniemy utrzymać w dalszych numerach pisma. Staraliśmy się, aby były one zgodne ze stawianymi polskim punktowanim czasopismom naukowym formalnymi wymogami pod względem objętości, regularności ukazywania się, możliwości publikacji w języku angielskim czy wreszcie systemu zestandaryzowanych podwójnie anonimowych recenzji (*double blind peer review*). Nie zmienia to faktu, że nasz rocznik nadal pozostanie pismem ściśle związanym z ustawową misją swego wydawcy – Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Każdy z numerów pisma będzie nadal otwierał blok artykułów poświęconych zasugerowanemu przez Redakcję tematowi wiodącemu. Z zasady owe tematy dotyczyć będą różnych problemów związanych z tajnymi służbami w Polsce nazywającej się „ludową”, najczęściej tych słabo lub niewystarczająco zbadanych. Wybiegając w przód poza czasy pandemii, chcielibyśmy też, aby w ramach prac nad wiodącym blokiem tematycznym pisma, odbywało się regularne robocze seminarium z udziałem członków Redakcji i potencjalnych autorów. W tomie, który mają Państwo przed sobą, na podobny blok składają się artykuły dotyczące funkcjonowania Służby Bezpieczeństwa MSW PRL w latach 1957–1975.

Drugi stały blok tematyczny będzie zawierał teksty prezentujące struktury i działalność tajnych służb w innych krajach bloku sowieckiego, a także w innych systemach totalitarnych, względnie opracowania o charakterze ściśle porównawczym. Analizując

analogie i odmienności w strukturach i działaniu aparatów represji w różnych reżimach totalitarnych, a więc korzystając z możliwości, jakie daje komparatystyka, będziemy dążyć do pogłębienia naszego rozumienia specyfiki rodzimej „bezpieki” cywilnej i wojskowej. W przypadku niniejszego numeru zwróciliśmy się do naukowców z całego świata, którzy wzięli udział w zorganizowanej w czerwcu 2013 r. w Krakowie międzynarodowej konferencji „Współpraca NKWD/KGB ze służbami bezpieczeństwa państw Europy Środkowo-Wschodniej w latach 1945–1989”. Część z nich zgodziła się ponownie spojrzeć na tematy wygłoszonych wówczas referatów i w oparciu o nie przesłała na nowo opracowane artykuły. W przypadku przedwcześnie zmarłego pracownika naukowego Niemieckiego Instytutu Historycznego w Warszawie dr. Christiana Domnitza (1975–2015), podobne uzupełnienia i zmiany, za zgodą rodziny, zgodził się wprowadzić dr Georg Herbstritt, czołowy badacz aparatu represji NRD. Za to należą mu się odrębne podziękowania.

Kolejny stały blok, określanymi jako *Varia*, będzie zawierał artykuły i studia dotyczące aparatu represji, których problematyka nie będzie powiązana z głównym blokiem tematycznym numeru. Utrzymaliśmy też działy zawierające odpowiednio: biografie funkcjonariuszy tajnych służb i odnoszące się do nich materiały, dokumenty i relacje. Podobnie pragniemy odtąd już na stałe śledzić stan badań nad aparatami represji zarówno w Polsce, jak i w innych krajach totalitarnych, w szczególności tych wchodzących niegdyś w skład bloku sowieckiego. W tym dziale najchętniej będziemy widzieć pogłębione artykuły recenzyjne odnotowujące znaczące głosy w polskiej i międzynarodowej debacie na temat funkcjonowania podobnych instytucji. Nasze łamy, jak ma to miejsce w przypadku niniejszego numeru, pozostają otwarte na polemiki i głosy krytyczne. Także te dotyczące spraw kontrowersyjnych i spornych, również w ramach naszej Redakcji.

Nie mamy wątpliwości, że dalsze badania nad dziejami aparatu represji zarówno w Polsce, jak i w innych krajach przyczynią się do głębszego zrozumienia ukrytych mechanizmów systemu komunistycznego narzucanego i propagowanego przez Moskwę, nie tylko nad Wisłą. Wszystkich zainteresowanych badaczy i świadków historii zapraszamy do publikowania na naszych łamach.

dr hab. Filip Musiał, redaktor naczelny

dr hab. Władysław Bułhak, zastępca redaktora naczelnego